

1

Klima og natur

Klima- og naturkrisen er den største utfordringen verden står overfor. Det er nødvendig med en gjennomgripende omstilling av verdens energisystemer, forbruksmønstre og naturforvaltning. Venstre mener at et samfunn som tar bedre vare på naturen og slipper ut mindre klimagasser, er et bedre samfunn for alle. Både klimakrisen og naturkrisen er globale, og kan bare løses gjennom forpliktende samarbeid mellom nasjonalstater. Samtidig kan mange av løsningene innføres lokalt. Venstre vil at Norge skal ta vår del av ansvaret for å skape en fremtid der vi alle lever innenfor naturens tålegrense.

Klima

Innen 2050 skal Norge være et tilnærmet nullutslippssamfunn. Det krever en systematisk tilnærming og tydelig ledelse slik at alle sektorer kutter egne utslipp, og tilstrekkelig tilgang på fornybar energi. Som et rikt, industrielt samfunn med særegne, naturgitte fortrinn, har Norge alle muligheter til å gå foran og bidra til å utvikle teknologi og andre løsninger som kan tas i bruk internasjonalt.

For å sikre oppslutning om klimapolitikken, er det viktig at den er enkel å forstå. Målene må være troverdige og tydelig formulert, slik at alle, på tvers av samfunnsområder, vet hvor vi har tenkt oss. Nasjonale klimamål må lovfestes i klimaloven og meldes inn som en del av Norges forpliktelse under Parisavtalen.

Venstre vil sørge for at Norge når de klimamålene vi har satt, og som vi er forpliktet til gjennom internasjonale avtaler. Den samlede globale temperaturstigningen må begrenses til 1,5 grader.

Den beste måten å få fortgang i det grønne skiftet, er å produsere mer fornybar energi, regulere utslipp strengere, stille krav i offentlige anskaffelser, styrke forskningen og forsterke de økonomiske insentivene til å kutte utslipp for både næringsliv og privatpersoner. Venstre vil gjøre det dyrere å forurense og billigere å velge miljøvennlig, blant annet gjennom en raskere opptrapping av CO₂-avgiften. Vi vil i tillegg innføre målrettede tiltak for å redusere utslippene fra de største utslippsskildene i landet. For å sikre konkurransekraften i norsk næringsliv, vil Venstre snarest mulig slutte Norge til EUs karbongrensejusteringsmekanisme (CBAM), fjerde energimarkedspakke og annen relevant lovgivning innen miljø og klima.

Forbruk i Norge fører til indirekte utslipp. Dette gjelder for eksempel når vi importerer, kjøper og forbruker varer som er produsert i andre land. Venstre vil utvikle systemer for å måle og redusere de indirekte utslippene Norge bidrar til.

Samtidig som vi jobber med å kutte utslipp må vi ruste opp infrastrukturen vår for å håndtere klimaendringer som allerede finner sted. Vi vil derfor styrke kommunenes finansiering av klimatilpasningstiltak som flomsikring, åpne bekkeløsninger, vannsparing og grønne lunger i bebyggede strøk.

Norge er et lite land, men på enkelte områder har vi forutsetninger for å utvikle og rulle ut ny klimateknologi som kan være viktig i et globalt perspektiv. Elbilsatsningen er et godt eksempel på dette. Det samme er karbonfangst og -lagring. Venstre mener Norge bør bruke betydelige ressurser der slike satsninger kan ha en global effekt.

Venstre vil:

- Legge 1,5-gradersmålet til grunn for vår politikk.
- Legge fram en klimaplan for å kutte Norges klimagassutslipp med 55 % innen 2030 og 95 % innen 2050 (sammenlignet med 1990), der det planlegges for at målene nås gjennom nasjonale tiltak.
- Følge opp anbefalingen fra Klimautvalget 2050 om at klimamålene skal legge føringene for alle politikkområder.
- Forlenge klimaavtalen med EU til 2040.
- At Norge skal produsere mer fornybar energi, og produsere og forbruke mindre fossil energi.
- Gi kommunene adgang til å ta i bruk effektive klimatiltak, som å stille krav til nullutslipp fra bygge- og anleggsplasser, innføre nullutslippssoner og stille krav om lokal energiproduksjon i nye bygg.

- Gjøre det lettere å stille klimakrav i byggeprosjekter.
- Innføre et forbruksbasert klimaregnskap, for å få bedre oversikt over klimagassutslipp som i dag ikke inngår i norsk klimaregnskap.
- Styrke Enova og Klimasats som virkemidler for å nå klimamålene.
- Ta initiativ til et samarbeid med raskt voksende økonomier for å overføre teknologi og sikre finansiering, for at disse landene ikke låser inn investeringer i fossilbaserte energisystemer og industriproduksjon.
- Øke satsingen på CO₂-fangst og -lagring, nasjonale virkemidler og forutsigbare støtteordninger.

Natur

Naturen har en egenverdi, og er hjem for de artene vi deler jorden med. Dette biologiske mangfoldet er vårt eksistensgrunnlag. Naturen er også en kilde til livskvalitet og gode opplevelser i hverdagen. Derfor må vi ta vare på naturen, både for oss selv og de som kommer etter oss. Venstre vil ha nullvisjon for tap av naturmangfold.

Gjennom vår tilslutning til Kunming-Montreal-avtalen er Norge forpliktet til å verne og bevare minst 30 % av naturen innen 2030, restaurere minst 30 % innen samme tid, og ha mer natur både på land og i sjøen innen 2050. Venstre mener at 30 %-målet må gjelde for arealer i Norge, og at dette må sikres formell vernestatus. Det krever at vi både bevarer mer av den naturen vi har, og restaurerer natur som tidligere er blitt bygget ned. Venstre vil innføre en årlig statlig arealstøtte til kommuner som bidrar til å nå målene i naturavtalen ved å verne arealer som landskapsvernområder, nasjonalparker og naturreservater.

Skal vi ta vare på naturen for fremtiden, er det en forutsetning at nye generasjoner blir kjent med, og glad i, naturen. Venstre vil bevare og grunnlovsfeste allemannsretten og styrke friluftslivet.

Deponering av utslipp fra gruveindustrien på fjordbunnen er en trussel mot fjordmiljø, gyteområder og sjømattrygghet. Venstre vil innføre et forbud mot nye sjødeponier og gå mot gruvedrift på havbunnen.

Inntektssystemet for kommuner må endres slik at naturvern og restaurering belønnes, istedenfor å legge til rette for vekst gjennom økt arealbruk. Venstre vil innføre en arealavgift for nedbygging av natur og stille krav om at alle kommuner lager egne arealregnskap. Venstre vil at det skal etableres et nasjonalt register over all natur som bygges ned i hele landet, for å sikre at beslutningstakere har status for nedbygging av norsk natur.

Utbygginger må skje på en arealnøytral måte over hele landet. Det vil si at man må fortette og gjenbruke arealer som allerede er bebygd i stedet for å bruke nye naturarealer, og at natur som bygges ned blir erstattet med restaurering av tilsvarende arealer. Venstre vil styrke kommunenes virkemidler for å oppnå arealnøytralitet, blant annet ved å åpne for rekkefølgekrav om økologisk kompensasjon i utbygginger. Venstre vil også innføre en nasjonal planvask, der alle eldre arealplaner som åpner for nedbygging av natur og ikke er iverksatt, automatisk blir opphevet, eksempelvis etter 20 år.

Rovdyrene hører hjemme i norsk natur. Naturmangfoldloven skal ligge fast og beskytte det biologiske mangfoldet, inkludert rovdirene, i norsk natur. Bestandene av ulv, bjørn, gaupe og jerv er i dag for lave. Vi vil ha levedyktige bestander av alle de store rovdirene, i tråd med naturfaglige anbefalinger. Vi mener det er mulig å redusere konfliktnivået mellom beitedyr og rovdyr, blant annet gjennom bedre soneforvaltning og støtte til avbøtende tiltak, samtidig som vi får større rovdyrstammer. Dagens soneforvaltning må opprettholdes der vi har beiteprioriterte og rovdyrprioriterte soner, men noen soner bør utvides for å ivareta rovdirenes naturlige bevegelser.

Rovviltneamdene har, i motsetning til sin hensikt, vært med på å øke konfliktnivået i den nasjonale debatten om rovdyr. Venstre vil derfor avvikle rovviltneamdene i dagens form og innføre faglig forvaltning av rovdyr.

Nærnatur, i form av parker, grønne lunger, vassdrag, nærskog og fjorder, er viktige for rekreasjon og psykisk og fysisk helse. Stat og kommune må jobbe sammen for å bevare natur i disse områdene, som er under stort press for utbygging. Venstre vil styrke FutureBuilt som et nasjonalt storbyprogram for bærekraftig by- og stedsutvikling.

Venstre vil:

- Legge fram en nasjonal plan for å nå målene i Naturavtalen (Montreal-avtalen) om 30% vern og 30% restaurering av natur.
- Styrke gjennomføringen av FNs naturavtale gjennom langsiktig delfinansiering av norske UNESCO Globale Geoparker.
- Etablere flere nasjonalparker, naturreservater og andre verneområder, herunder etablere Preikestolen Nasjonalpark i Rogaland.
- Verne og bevare mer av både nærnatur og den villmarkspregede naturen.
- Legge til rette for etablering av urbane nasjonalparker.
- Grunnlovsfeste allemannsretten og styrke friluftslivet.
- Slå fast arealnøytralitet som et styrende mål som både staten og kommunene må forholde seg til, og bidra til å utarbeide et system for naturkreditter i samarbeid med EU.
- At regjeringen årlig utarbeider et nasjonalt arealregnskap, hvor endringer i

- arealbudsjetten behandles av Stortinget på lik linje som statsbudsjetten.
- Unngå nedbygging av skog der det ikke er strengt nødvendig. Strengt nødvendig nedbygging av skog må kompenseres med etablering av tilsvarende skogsverdier i områder valgt ut etter etablerte naturkriterier.
 - Verne minst 10 prosent av skogen innen 2030, sørg for mer sammenhengende verneområder, styrke ordningen med frivillig vern, og supplere det med statlig initiert vern der det er nødvendig for å sikre naturverdier.
 - Forby hogst av gammel naturskog som ikke tidligere har vært flatehogd og øke bevilgningen til ordningen med frivillig skogvern.
 - Bedre oppfølgingen av skogbrukets lovpålagte miljøansvar, eksempelvis oppretting av kjøreskader etter hogst og bedre kartlegging av biologisk mangfold i skog.
 - Gi støtte til reetablering av eikeskoger og annen edelløvskog som har gått tapt.
 - Styrke statsforvalterens myndighet i arealsaker, senke terskelen for å fremme innsigelser og flytte klagebehandling av store plansaker fra Kommunal- og distriktsdepartementet til Klima- og miljødepartementet.
 - Stille krav om at naturkartlegginger og øvrige konsekvensutredninger utføres av kvalifiserte og uavhengige aktører.
 - Ta initiativ til en gjennomgang av ulike vernekategorier av natur, til lands og til vanns, for å sikre at vernebestemmelser og kontrollfunksjoner bidrar til faktisk vern av natur- og biologisk mangfold.
 - Forby nedbygging og omdisponering av myr, og sørg for å tilbakeføre og restaurere nedbygd myr.
 - Følge opp motorferdselslovutvalget om å jobbe for ytterligere redusert motorisert ferdsel i naturen.
 - Innføre strenge nasjonale planretningslinjer for hyttebygging for å stanse nedbyggingen av truet natur, sårbare arter, friluftsområder og inngrepsfrie naturområder.
 - Fortsette vår nasjonale og internasjonale satsing på å bekjempe forsøplingen av havet, herunder sikre at bistandsprogrammet mot marin forsøpling videreføres.
 - Styrke vernet til havs ved å etablere en ny marin verneplan i tråd med den globale naturavtalen og sikre vern av 30 prosent av havområdene i Norge innen 2030.
 - Sikre en ny lov for å verne natur til havs, som skal gjelde havområdene i hele Norges økonomiske sone, kontinentalsokkelen, Jan Mayen og Svalbard.
 - Lage helhetlige marine arealplaner for havarealene slik at vi oppnår en bærekraftig forvaltning av alle norske havområder.
 - Innføre et reelt vern av havområder, inkludert forbud mot bunntåling.

- Forby bunntråling i marine verneområder, i Oslofjorden og dets nære havområder, og etablere nullfiskeområder der dette er nødvendig for å bevare og styrke fiskebestander.
- Innføre flere fiskefrie soner.
- Jobbe for å fjerne pukkellaks fra norsk fauna, bl.a. gjennom å anse den som en havressurs som fiskes før den når norske elver.
- Intensivere arbeidet mot spøkelsesfiske.
- Innføre forbud mot nye sjødeponier for gruveavfall og gå mot gruvedrift på havbunnen.
- Styrke strandsonevernet.
- Innføre strengere rensekrav til avrenning, fra både kommunale og private avløpsanlegg, for å hindre overgjødsling av vann og fjorder.
- Bidra til å rense og restaurere Oslofjorden og andre fjorder og vassdrag med dårlig miljøtilstand, blant annet ved å innføre rensekrav til nitrogen og tiltak for å redusere avrenning fra landbruket.
- Sikre våre vernede vassdrag og gjennomføre en ny utvidelse av verneplanen for norske vassdrag.
- Øke innsatsen for å revidere vassdragskonsesjoner, for å ta bedre vare på villaksen og vassdragsnaturen.
- Gjennomføre nødvendige tiltak for at villaksbestandene over tid skal oppnå god tilstand etter kvalitetsnormen for villaks.
- Øke bestandsmålene for ulv, jerv og gaupe.
- Avvikle rovviltmyndene i dagens form og innføre faglig forvaltning av rovdyr.
- Påse at Norge oppfyller sine forpliktelser overfor rovdirene i henhold til Naturavtalen, Bern-konvensjonen og konvensjonen om biologisk mangfold.
- Utvide rovdyrsonene og styrke rovdirenes rettsvern utenfor sonene.
- Jobbe aktivt med konfliktdempende tiltak og sikre at slike tiltak får statlig finansiering.
- Sikre villreinens leveområder, og forvalte arten slik at bestandene styrkes.
- Styrke arbeidet for pollinerende insekter.

Energi

Innen 2050 skal Norge fase ut fossil energi. I dag kommer omtrent halvparten av energien vi bruker fra fossile kilder. Det grønne skiftet gir behov for nye industrielle verdikjeder, som også er energiintensive. Samlet gir dette oss et stort behov for å produsere mer fornybar energi, samtidig som vi bruker energien vår mer effektivt.

Norge er del av det nordiske og det europeiske energisamarbeidet. Venstre vil være pådriver for å sikre at både det norske, det nordiske og det europeiske markedet fungerer bedre, for å sikre utbygging av fornybar kraft og forutsigbare og konkurransedyktige energipriser, både for privatforbrukere og for næringsliv.

Vindkraft er en viktig fornybar energikilde der Norge har særlig gode ressurser, både på land og til havs. Samtidig kan vindkraft gå på bekostning av viktige naturverdier. Venstre vil derfor ha tydelige rammer for bygging av landbasert vindkraft. Utbyggingen må ta hensyn til natur, dyreliv og samiske interesser. På land må det være en plan for tilbakeføring av områdene til natur.

For å sikre at norsk leverandørindustri er i posisjon til å utnytte de store mulighetene havvind gir, kan det være behov for offentlige midler i startfasen. Venstre vil satse videre på bunnfast havvind, og legge til rette for at flytende havvind med tiden kan bli lønnsomt. Bygging av hybridkabler er vesentlig for å få lønnsomhet i prosjektene og utvikle et mer effektivt kraftsystem rundt Nordsjø-bassenget. Krav til sikkerhet, miljø- og naturhensyn må ivaretas i konsesjonssystemet.

Gjennom oppgradering av eksisterende vannkraftverk kan vi øke installert effekt til en lavere kostnad enn det landene rundt oss har mulighet til å gjøre. Solkraft er en energikilde som takket være kostnadsreduksjoner vil spille en stadig viktigere rolle også i Norge, både i private husholdninger og for næringslivet, mens hydrogen kan være en viktig energibærer særlig innen samferdselssektoren og i industrien.

For å få full nytte av nye fornybare energikilder må Norge øke bruken av lagring og energistyring. I tillegg trengs det forskning, utvikling og kommersialisering innen en rekke fornybare energikilder som ikke er i utstrakt bruk i dag. Venstre mener at kjernekraft er en viktig del av løsningen på klimakrisen, og vil at Norge skal ta en mer aktiv rolle i internasjonalt forskningssamarbeid på kjernekraft.

Kjernekraft krever lite areal, er regulerbart og gir stabil kraft. EUs vitenskapspanel har konkludert med at kjernekraft er en bærekraftig og sikker energiform. Norge må legge til rette for at aktører som ønsker det, kan få etablere kjernekraftverk som kan levere kraft til den norske energimiksen. Venstre vil jobbe for en regulatorisk oppdatering og utvikling, slik at det norske lovverket er tilrettelagt for forsvarlig og effektiv behandling av konsesjonssøknader, og mulig etablering og drift av kjernekraft.

Verden har allerede funnet mer fossil energi enn klimaet tåler at vi utvinner. Derfor må vi slutte å lete etter mer olje og gass, ikke tildele nye lisenser på norsk sokkel, ikke tillate bygging av ny infrastruktur som binder oss til utslipp mot og forbi 2050, og utvikle en plan for sluttfasen av norsk petroleumsindustri. Omstillingen vil skje gradvis ettersom eksisterende olje- og gassfelt vil medføre

produksjon på norsk sokkel i lang tid. Norge må være en internasjonal pådriver for å verne arktiske områder mot petroleumsaktivitet.

Elektrifisering av sokkelen er et sentralt virkemiddel for å kutte norske utslipp, men kraftbehovet for sokkelen kan ikke dekkes utelukkende av kraft fra land. Både havvind og karbonfangst og -lagring kan spille viktige roller. Ved nye søknader om elektrifisering skal det stilles krav om at aktørene selv stiller til veie erstatningskraft som tilsvarer det økte forbruket.

Venstre vil:

- Legge til rette for produksjon av mer fornybar energi, uten at dette går på bekostning av viktige naturverdier.
- Ikke tildele nye lisenser på norsk sokkel og utvikle en plan for slutfasen av norsk petroleumsindustri.
- Innføre varig vern mot petroleumsaktivitet i spesielt sårbare områder, inkludert i og ved iskantsonen, Jan Mayen, Lofoten, Vesterålen og Senja, Skagerrak, Mørefeltene, Jærkysten og kystnære områder av Finnmark.
- Definere SVO-er (særlig sårbare og verdifulle områder) som petroleumsfrie områder.
- Sørge for at Sokkeldirektoratet legger Norges klimaforpliktelser til grunn for sitt arbeid, og at ressursgrunnlaget gir et realistisk bilde av tilgjengelige petroleumsressurser.
- Satse på energieffektivisering (ENØK) i alle sektorer, særlig bygg/anlegg og i hjemmet, for å nå målet om 10TWh effektivisering innen 2030.
- Innføre skattefradrag for ENØK-tiltak i egen bolig.
- Frita omsetning av pluss hus fra dokumentavgift.
- Sørge for at Enova har støtteordninger til ENØK-tiltak i både industrien og husholdninger.
- At Enovas virkemiddelapparat innrettes for å sikre størst mulig reduksjon i energiforbruk og kutt i klimagassutslipp.
- Innføre tidsfrister for konsesjonsbehandling av energiprojekter for å redusere unødvendig lang behandlingstid.
- Sørge for tilstrekkelig mellomlandsforbindelse for kraftutveksling til å sikre forsyningssikkerhet og forutsigbare priser. Vi vil samarbeide med andre nordiske land for å påvirke det europeiske kraftmarkedet som i dag er i ubalanse.
- Jevne ut prisforskjellene mellom prissonene og bidra til økt krafttilgang ved å bedre overføringskapasiteten i strømmettet.
- Forbedre strømstøtteordningen slik at den sikrer bedre økonomisk utjevning og strømsparing.
- Legge til rette for at det skal lønne seg å spare energi og drive egenproduksjon av energi, både i private hjem og i næringseiendom.

- Legge frem en handlingsplan for å utløse 5,5 TWh årlig solkraftproduksjon fra bygninger innen 2030, for å sikre at en større andel av solkraftutbyggingen utføres med minst mulig naturinngrep.
- Kartlegge potensialet for jord-/bergvarme i kommunene og stille krav om bruk der dette egner seg.
- Øke produksjonen av biogass basert på avfallsressurser og bruke den til å erstatte fossil energi.
- Starte arbeidet med å fornye det regulatoriske rammeverket for atomsikkerhet og kjernekraft i Norge, med sikte på å åpne for etablering og kommersiell drift av kjernekraft.
- At det ved leveranse av store mengder strøm til industriaktører bør legges vekt på modenhet i prosjektene, nasjonale sikkerhetspolitiske interesser og potensialet for kutt i klimagassutslipp.

Sirkulær økonomi

Vi har bare én klode, men forbruker ressurser som om vi hadde tre. Venstre vil opprettholde en velfungerende økonomi og samtidig holde oss innenfor planetens tålegrense. Da er vi nødt til å bevege oss fra dagens lineære økonomi basert på bruk og kast, og over til en sirkulær økonomi basert på gjenbruk og gjenvinning. Vi må redusere bruken av ikke-fornybare ressurser, kutte bruk av skadelige stoffer, ta vare på materialene lengst mulig, minimere utslipp og energiforbruk og unngå å produsere unødvendig avfall.

Venstre mener at omstilling til sirkulær økonomi må være en sentral løsning på klima- og naturkrisen, og at Norge må legge seg tett opptil EUs politikk på området. Alle ressurser, både energi, metaller, mineraler og andre råvarer, er knappe og må brukes smartest mulig. Vi vil bidra til EUs ambisjon om å etablere et indre marked for sekundære råvarer. Å bedre utnytte eksisterende ressurser vil også gjøre oss mindre avhengig av import via sårbare verdikjeder.

Byggsektoren bruker på verdensbasis om lag 40 prosent av alle ressurser, inkludert energi og materialer. En av hindringene for en mer sirkulær økonomi, er at både innretningen på dokumentavgiften og kravene som stilles til energieffektivitet m.m., gjør det mer lønnsomt å rive og bygge nytt enn å rehabilitere eksisterende bygg. Venstre vil sikre at bygg lar seg bruke på nytt, gjøre det lettere å gjenvinne og gjenbruke byggematerialer, og at det blir brukt klimavennlige og gjenbrukte bygningskomponenter. Om få år må alle byggeplasser være avfalls- og utslippsfrie.

Venstre vil:

- Gjennomføre tiltak for å oppnå 60 prosent materialgjenvinning innen 2030.
- Sette et nasjonalt mål om å redusere materialforbruket i Norge.
- Implementere EUs digitale sporing av ressurser og utvide dette til å gjelde utover de sju områdene prioritert i EU; elektronikk, batterier og biler, emballasje, plast, tekstiler, bygg og byggevarer, og mat, vann og næringsmidler.
- Redusere eller fjerne moms på reparasjoner og gjenbruk.
- Gradvis øke kravet til andelen resirkulert materiale i ulike produktkategorier og innføre en avgift på plast, inkludert på plast brukt i tekstiler der det ikke er hensiktsmessig.
- Øke nordisk samarbeid innen handel med varer som har gode ombrukspotensial, tilpasset vår industri, for eksempel bildeler, energi og trevarer.
- Redusere plastforurensing, særlig spredning av mikroplast.
- Styrke forbrukerrettighetene knyttet til reparasjon og kjøp av brukte varer, og videreutvikle miljømerkeordninger slik at forbrukerne kan ta mer miljøvennlige valg.
- Innføre en miljøavgift på «fast fashion» og bruke skatte- og avgiftspolitikken for å redusere importen av miljøskadelige varer via netthandel.
- Sikre at bygg lar seg bruke på nytt, at byggematerialer lar seg gjenvinne, og at det blir brukt klimavennlige og gjenbrukte bygningskomponenter.
- At staten skal etterspørre lavere utslipp fra materialer i store utbyggingsprosjekter, og bruke innkjøpsmakten til å fremme sirkulære løsninger.
- Sikre gode rammevilkår for aktører som ønsker å etablere gjenbrukssentra for byggematerialer og byggekomponenter.
- At staten i egne prosjekter i størst mulig grad gjenbruker eksisterende bygningsmasse og minimerer areal- og materialbruk.
- Heve kompetansen til offentlige innkjøpere, for å bygge tverrfaglige fagmiljøer med kompetanse på klima, miljø og sirkulærøkonomi.
- Stille krav til at produkter skal ha reservedeler og være reparerbare i hele levetiden til produktet.
- Innføre en matkastelov etter modell fra Frankrike.
- Halvere matsvinnet i Norge innen 2030 og legge til rette for at restprodukter kan brukes som blant annet dyrefôr, biodrivstoff, biokull eller gjødsel.
- Heve den øvre grensen for skattefritak på inntekt fra utleie av egen bolig, fritidsbolig og bil.

- Gjennomføre en «Sirkulærkur» etter modell av «Klimakur» for å utrede tiltak og virkemidler som kan bidra til rask sirkulær omstilling, med et særlig blikk på industrien.

Samferdsel

Venstre vil at alle skal ha frihet til å komme seg dit man vil på en enkel og miljøvennlig måte. Målet er et moderne og miljøvennlig transportsystem som gjør det enkelt og billig å reise, samtidig som det kutter utslipp og tar vare på naturen.

Utslippene fra transport er en stor kilde til klimagassutslipp i Norge, og til lokal luftforurensning i byene våre. For å kutte utslippene vil Venstre at det alltid skal lønne seg å velge klimavennlige kjøretøy. Alle nye personbiler som selges skal være nullutslippsbiler. Venstre vil sørge for at summen av elbilfordeler og miljøavgifter alltid skal gjøre det lønnsomt å ta miljøvennlige valg.

Billettprisene, reisetiden og avgangsfrekvensen i kollektivtrafikken må bli mer konkurransedyktig mot personbil. Venstre vil satse på og styrke kollektivtransporten i hele landet. All kollektivtransport må baseres på nullutslippsteknologi. Venstres mål er et moderne og effektivt transportsystem som ikke beslaglegger store arealer eller gir store klimagassutslipp.

Dagens bilbaserte trafikksystem skaper kø, kork og kaos i byområdene våre, og krever altfor store arealer og inngrep i natur og matjord. Venstre prioriterer derfor å bygge ut tog- og annen kollektivtransport rundt og mellom de store byene fremfor å utvide veikapasiteten, og å bedre samferdselsløsningene innad i bo- og arbeidsregioner. Nye veiprosjekter må skaleres ned for å ta vare på mer natur og matjord.

Venstre vil i byene prioritere samferdselstiltak som reduserer luft- og støyforurensning i særlig utsatte områder og gir potensial for grønn byutvikling i bysentrum og ved knutepunkt. Reduksjon av lokal forurensning bør tas inn som et sentralt mål i Nasjonal transportplan.

I dag er det fremdeles et stort etterslep på vedlikehold av jernbanen. Venstre vil hente inn etterslepet og samtidig styrke jernbanetilbudet gjennom flere dobbeltspor og krysningsspor. For å få mest mulig jernbane for pengene vil vi prioritere de tiltakene som gir mest effekt først, organisere jernbaneutbyggingen etter modell fra Nye Veier og åpne for større bruk av offentlig-privat samarbeid i utbygging. Første prioritet for jernbanen må være å sørge for bedre vedlikehold og oppgradering av eksisterende infrastruktur for å øke punktligheten. Organisering av jernbanene må ha effektivitet og passasjerenes behov i fokus.

Reisetidene på jernbanen mellom de store byene i Norge må reduseres betydelig for å kunne konkurrere med fly. Høyhastighetstog er aktuelt på strekninger som kan binde Norge tettere sammen med Europa.

Mer av godstransporten må flyttes over på sjø og jernbane. Behovet for mer gods på jernbane må tas hensyn til ved dimensjonering av banestrekninger, og det må legges til rette for at mer gods kan gå utenom byene. Jernbaneinfrastruktur opptar store arealer i bynære områder. Venstre vil effektivisere arealbruken og bruke gevinster fra byutvikling av arealene til å finansiere investeringer i jernbanen etter modell fra Danmark.

Veistandarden er for dårlig mange steder i Norge, spesielt på fylkesveiene. Venstre vil vedlikeholde, rassikre og oppgradere eksisterende veier, og etablere flere fylkes- og riksveier med gul midtstripe. Der mange mennesker plages av luftforurensning og støy fra vei, bør det vurderes tiltak som fartsreduksjon, støyskjerming eller om veien bør legges i tunnel. For å gjøre det mer attraktivt og trygt å velge sykkel eller gange på hverdagsreiser, vil Venstre redusere fartsnivået på biltrafikken i byer og tettsteder, og bygge flere gangveier og sammenhengende sykkelveier.

I tillegg til å finansiere strekningsvis utbygging av veier, er bompenger et viktig virkemiddel for å redusere biltrafikken og finansiere bedre kollektivtilbud i byområdene våre. Dagens bompengesystem er lite fleksibelt og lite målrettet. Derfor vil Venstre innføre et nytt system for veiprising som samtidig ivaretar personvernet for de kjørende.

Norge er et stort land der folk bor spredt. For at alle skal ha gode muligheter for å komme seg dit man skal, må ferjer og hurtigbåter gå hyppig og til en overkommelig pris. Deler av landet er også avhengig av flyruter, og Venstre mener derfor at det offentlige fortsatt skal kjøpe flyruter der det ikke finnes gode alternativer til fly. Kortbanenettet er særlig godt egnet til å teste og utvikle mer miljøvennlige fly.

Venstre vil:

- Styrke de eksisterende byvekstavtalene og åpne for nye avtaler.
- At staten skal forplikte seg til minst 70% finansiering for viktige kollektivprosjekter i byvekstavtalene.
- Utvide målet om reduksjon i biltrafikken rundt byene til å gjelde flere byområder og inkludere næringstransport.
- Styrke utvikling og samordning av smarte mobilitetsløsninger i distriktene, for bedre kollektivtilbud og mer klimavennlig og effektiv vare- og tjenstedistribusjon.

- Kontinuerlig jobbe for at kollektivtransport skal bli konkurransedyktig i forhold til personbiler. I hovedsak ved å redusere billettpriser og reisetider, og øke avgangsfrekvensen.
- At barn og unge skal kunne reise gratis eller til redusert pris med kollektivtrafikk i hele landet, slik at det blir enklere for familier å reise miljøvennlig.
- Øke antall togavganger, gjennom tiltak som å bygge flere krysningsspor, dobbeltspor og velge ruteplaner som gir mer kapasitet.
- Prioritere vedlikehold av eksisterende infrastruktur slik at togreisende kan stole på at togene går når de skal.
- Åpne for å knytte flere deler av landet til jernbanenettet der dette vil oppnå synergieffekter i form av økt persontransport på bane, bærekraftig turisme og beredskap.
- Gjøre nattog mer attraktivt som reisemåte.
- Jobbe for avganger med nattog til Europa og mer sømløse overganger på internasjonale togreiser.
- Prioritere økt innsats til rassikring, og bygge ut bedre veistandard med gul midtstripe og forbikjøringsfelt, fremfor kostbare flerfelts motorveier.
- Oppgradere fylkesveiene og redusere vedlikeholdsetterslepet.
- Godkjenne inntil 30 års nedbetaling av bompengeprosjekter på fylkesveger.
- Styrke forskning på og utvikling av nye, innovative rassikrings- og rasvarslingsmetoder i Norge.
- Bygge ut lade- og fyllestasjoner for nullutslippsbiler og tungtransport i hele landet.
- Innføre flere insentiver for å få varetransporten mye raskere over på nullutslippskjøretøy.
- Legge til rette for grønn skipsfart gjennom å sikre virkemidler som øker produksjon og tilbud av nødvendige nye energibærere/drivstoff, samt sikrer at det bygges eller ombygges skip som tar i bruk disse.
- Stille krav om nullutslipp for cruisetrafikk langs hele kysten og legge til rette for landstrøm og fyllestasjoner.
- Gjennomgå finansierings- og anbudssystemene for ferge og hurtigbåt, med mål om å forsterke insentivene for bruk av nullutslippsteknologi og øke passasjermengden.
- Gå mot en tredje rullebane på Oslo lufthavn.
- Gjennomgå og samordne offentlige kjøp av transporttjenester, slik som skoleskyss, TT-transport og pasienttransport, sett i lys av kunstig intelligens og ny teknologi, for å sikre gode og effektive tjenester.

Dyrevelferd

Dyr har egenverdi ut over den nytteverdien de har for oss mennesker og for samfunnet, og skal behandles med respekt.

Det er dyrevelferdsutfordringer i norsk landbruk, og dette gjelder særlig i de mest intensive næringene. Venstre mener at dyrehold i størst mulig grad skal ta hensyn til dyrenes naturlige adferd og behov. Flere millioner dyr kan få et bedre liv dersom minimumskravene til dyrevelferd heves. Derfor vil vi styrke dyrevelferdskravene for oppdrettsfisk og hold av husdyr og prioritere velferdsforbedringer som bidrar vesentlig til å forbedre livet for kylling, storfe og gris.

Vi vil bruke insentiver for at best mulig dyrevelferd skal lønne seg, og forby dyreavl som fører til helseplager hos dyr. For å styrke tilsynsmyndigheten for dyrevelferd vil Venstre opprette et eget dyrevelferdstilsyn.

Venstre vil:

- Klargjøre dyrs egenverdi i lovgivningen, slik at dyremishandling blir betraktet som mer alvorlig enn skade på eiendom.
- Styrke dyrevelferdskravene i regelverket for hold av oppdrettsfisk og husdyr for å sikre bedre samsvar med kunnskap om dyrs behov.
- At storfe og småfe skal ha tilgang til beite og frisk luft i størst mulig grad.
- Gi kommuner adgang til å regulere og eventuelt forby bruk av privat fyrverkeri, blant annet av hensyn til kjæledyr og øvrig dyreliv.
- Fase ut bruken av hurtigvoksende raser i kyllingproduksjon.
- Innføre forbud mot CO₂-bedøvelse av dyr i slakteri og mot kverning av hanekyllinger, såkalt maserasjon, som avlivingsmetode i eggindustrien.
- Innføre importforbud mot produkter fra pelsdyroppdrett.
- Innføre obligatorisk id-merking av hund og katt.
- Innføre krav til mer etisk avl av hund og katt.
- Stille krav om høy dyrevelferd i relevante offentlige innkjøp.